

TERAPIAS ASISTIDAS CON ANIMAIIS

Elsa Pérez Sola*

ANDREA

A mediación terapéutica co asno traballa a estimulación psicomotriz.

Aínda que as raíces das relacións profundas entre as persoas e os animais se perden no tempo, é a finais do s. XVIII, cando as teorías científicas sobre a influencia socializadora da compañía animal empezaron a aplicarse no tratamento dos enfermos mentais. Así, o centro *Retreat* de York, en Inglaterra, proporcionaba xa en 1792 coellos, galiñas e outros animais de granxa.

Mais non é até finais dos anos 70 e 80 do s. XX en EUA cando aparece a Terapia Asistida con Animais (TAA) como un campo especializado. Hoxe en día no enorme complexo clínico da Universidade de California (UCLA), Os Ánxeles, existe un equipo de mediadores terapéuticos, e no hospital de referencia mundial, Mount Sinai en New York, incorporáronse cans aos tratamentos de rehabilitación de pacientes con lesións cerebrais e de médula espiñal.

Países europeos como Alemaña, Inglaterra ou Francia contan cunha grande tradición de incluír os animais nos seus equipos terapéuticos. A organización inglesa *Pat-Dog* conta con máis de 500 cans como asistentes sociais, para visitar regularmente fogares e residencias. Tamén o *Donkey Sanctuary* dispón de cinco Centros de Terapia Asistida con Burros, para axudar a persoas con discapacidade.

O panorama en España é moi diferente. A pesar de que a TAA conta cun gran

recoñecemento por parte da comunidade científica, só a finais dos anos 90 empezou a difundirse no Estado español. Neste contexto, desenvólvese desde o ano 2005 en Galiza o traballo profesional da asociación ANDREA (Asociación para a Defensa, Recuperación e Estudo Terapéutico da Especie Asnal).

O CENTRO DE ASINOMEDIACIÓN E TERAPIA ASISTIDA

Trátase do único Centro destas características en España apoiado desde as administracións europeas, autonómicas e locais. Esta experiencia pioneira no Estado está dirixida por profesionais da Psicoloxía con experiencia a nivel europeo e seu obxectivo é a mellora da calidade de vida das persoas con desvantaxe física, psíquica e/ou social. Enmárcase dentro dun proxecto integral de apoio ao desenvolvemento rural baseado principalmente na posta en marcha de servizos de benestar social e aproveitamento dos recursos naturais.

Froito da colaboración entre a asociación ANDREA e o Concello de Allariz, o proxecto de inclúe a recuperación e dinamización de superficies e poboacións rurais, e realízase nun núcleo de poboación deshabitado, que se atopa dentro da Reserva da Biosfera Área de Allariz.

O PROGRAMA TERAPÉUTICO

O Programa de Psicoestimulación Multifuncional Asistido con Asnos (PMA) que levamos a cabo é unha estratexia

terapéutica fundamentada na presenza da neuroplasticidade cerebral, dirixida a favorecer a funcionalidade instrumental e básica do paciente e manter a súa autonomía.

Apoiándonos nas últimas investigacións científicas e tras anos de experiencia, o equipo multidisciplinar da asociación ANDREA desenvolve este programa pioneiro, que se diferencia dos xa implantados con éxito en numerosas institucións de EE.UU. e Europa na aplicación da mediación con animais como fonte de estimulación ambiental.

A mediación terapéutica co asno permítenos acadar un dobre obxectivo: por un lado, o traballo de estimulación psicomotriz (o ton muscular, o equilibrio, a consciencia corporal e o esquema corporal) e, por outro lado, a estimulación emocional a través da exercitación do sistema límbico (sistema emocional do cerebro) e da creación de vínculos afectivos. Aplicada como complemento doutras formas de terapia máis tradicionais, as persoas con discapacidade melloran a súa psicomotricidade a un nivel integral, en todos os seus aspectos: cognitivo, sensoriomotor, afectivo, comunicativo e social.

Un dos aspectos máis importantes desta terapia é contar cun equipo interprofesional. En ANDREA traballan profesionais da Psicoloxía, Psiquiatría e Neuroloxía, Veterinaria, Psicomotricidade, Etoloxía e, por suposto, da Mediación Terapéutica con Animais, concretamente con asnos.

ANDREA

Outro dos obxectivos desta terapia é a creación de vínculos afectivos.

POR QUE O ASNO COMO MEDIADOR TERAPÉUTICO?

O asno posúe unhas características intrínsecas á súa propia etoloxía, que o fai idóneo na interacción terapéutica con persoas con discapacidade. Son animais moi colaboradores, que lles gusta o contacto coas persoas, curiosos e de espléndida memoria. As súas interaccións sociais son sinxelas e claras e son grandes expertos en comunicación non verbal. Temos que recordar que os asnos son animais presa na natureza, e a súa capacidade de detectar cun só golpe de vista un perigo potencial, pode salvarlle a vida. É un animal que xa está aquí, no rural, e que ademais vive unha situación de grande desamparo. É hora de que entre todos e todas botemos unha man a esta especie, que tanto axudou ás persoas máis humildes do medio rural.

A Asociación ANDREA emprega nos seus programas terapéuticos os burros abandonados e en ocasións cruelmente maltratados, que acolle. Unha vez rehabilitados, algúns deles pasan a formar parte do equipo de mediadores terapéuticos para os colectivos máis desfavorecidos física, psíquica e socialmente.

A cabana galega de burros sufriu un enorme descenso e corremos o risco de que este animal tan entrañábel desapareza un día dos nosos campos e aldeas. O Centro de Acolida naceu co propósito de coidar, protexer e conservar este importante patrimonio cultural, atopando unha nova utilidade a esta especie actualmente desamparada. Aposta non só pola recuperación deste animal, senón tamén pola revalorización da imaxe do burro como forma de estimular o interese público para o problema da súa extinción.

A QUEN SE DIRIXEN AS TERAPIAS

O equipo multidisciplinar de ANDREA diseña os programas terapéuticos específicos para cada intervención, adaptándoos non só ás características do colecti-

ANDREA

ANDREA

ANDREA emprega nos seus programas terapéuticos os burros abandonados e, en ocasións, maltratados.

vo, senón de cada persoa en desvantaxe. Traballamos con persoas con discapacidade psíquica: autismo, síndrome de Asperger, parálises cerebrais, Síndrome de Down... e tamén con persoas con discapacidade física, sensorial, visual e auditiva.

Realizamos tamén terapias xerontolóxicas: demencias senís, enfermidade de Alzheimer ou Parkinson, colectivos entre os que existe unha forte vinculación coa figura do burro. E atendemos persoas en situación de discapacidade social, como situacións de extrema pobreza, violencia, abusos, adicións..

BENEFICIOS DAS TERAPIAS

Moitas persoas estanse a beneficiar xa destas terapias, non só aquí en Galiza,

senón en Castela e León, grazas á colaboración de ANDREA coa Asociación Nacional de Criadores da Raza Zamorano-Leonesa (ASZAL).

Podemos nomear, entre outras, a nivel físico: a mellora do ton muscular, a postura e o equilibrio; a coordinación, os reflexos, a lateralidade, a mobilidade; fortalece a musculatura e mellora a capacidade de relaxala; reduce patróns de movemento anormais, rituais, estereotipos; diminúe a tensión arterial e a frecuencia cardíaca.

A nivel cognitivo e psicolóxico: aumenta a capacidade de observación, atención e concentración, a consciencia corporal e a organización espazo-temporal; exercita a memoria e a capacidade de aprendizaxe; facilita a capacidade funcional e a autonomía; incrementa a autoconfianza; reduce a ansiedade e a depresión e mellora a xestión das emocións.

A nivel de comunicación e linguaxe, aumenta a interacción verbal, o vocabulario e mellora a articulación das palabras.

E a nivel social e emocional, constatamos unha maior calma e interese polo mundo de arredor, unha maior capacidade de relacionarse cos demais (tanto cos animais como coas persoas, outros compañeiros/as e terapeutas) e recoñecer os seus estados de ánimo; desenvolve sentimentos de respecto e amor polos animais e de aceptación por parte deles; aumenta o número de vivencias afectivas e o desexo de involucrase en actividades en grupo.

Casa Perfeito María

Cociña caseira, natureza e silencio

Costa Atlántica - Outes - A Coruña
Tfno: 981 851 009
www.casaperfeutomaria.com

* Elsa Pérez Sola é psicóloga clínica, responsable de benestar social da Asociación ANDREA. +info: ANDREA, Asociación para a Defensa, Recuperación e Estudo Terapéutico da Especie Asnal. R/ San Salvador nº 22, 32660 Allariz (Ourense) Tel.: 988442534/696971670. Web: www.andreasociación.org.